

Bendt B. Kristiansen
Inuit Ataqtigiit

Akissuteqaat § 37 naapertorlugu apeqquteqaatinut, - ilisimatusarnerup Kalaallit Nunaanni ingerlanneqartup annertussusia pillugu.

26-02-2018
Sagsnr.
Dok. nr. 7335404

Asasara Bendt B. Kristiansen,

Postboks 1029
3900 Nuuk
Tlf: +299 34 50 00
Fax: +299 32 20 73
Email: ikiin@nanoq.gl
www.nanoq.gl

Qujanaq apeqqutinnut, Inatsisartut suleriaasianni aalajangersakkat naapertorlugit saqqummiussannut.

Tusarniaanermut akissutinik ilisimatusarnermik ingerlatsivinnut paasiniaasoqarsimavoq ukununga: Ilisimatusarfik, Pinngortitaleriffik, Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu (NKA) kiisalu aamma Nunatsinni Ilisimatusarnermik Siunnersuisoqatigiinniit (NIS). Ilisimatusarnermut tunngasumik suliaasaqarfimmut akisussaasutut uani ataani apeqqutit akissuteqarfigissavakka.

Apeqqut 1: Nunatsinni ilisimatusarumallutik nunatta avataanit ilisimatusarniarlutik qinnuteqartartut ukiumut qanoq amerlatigisarpat? Sunalu ilisimatusarfigissallugu qinnuteqaatigisarpaat?

Akissut: Ilisimatusarfik ilisimatitsivoq nunanit allaniit ilisimatusarniarnermut qinnuteqaatinik tigusaqartoqarsimangitsoq, kisiannili ukiut tamaasa suleqatigiinnissamut saaffiginnissutinik amerlasuunik tigusaqartarlutik. Saaffiginnissutit ingammik tunngasuusarput humanismimut, inuiaqatigiinnermik ilisimatusaatinut aamma peqqissutsimi ilisimatusaatinut suliaasaqarfimmut. Pinngortitaleriffik qinnuteqaatinik tigusaqartannigilaq.

Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu ukiumut nunanit allanit ilisimatusarnermut atatillugu qinnuteqaatinik 10-15-inik tigusaqartarpoq. Qinnuteqaatit pineqartut allagaateqarfimmi ilisimatusarnermut, katersugaatinut toqqorsivinni ilisimatusarnermut kiisalu itsarnitsanik aamma ujarannguunnikunik sumiiffinni ilisimatusarnermik imaqartarput.

Asiaq ilisimatusarnermut tunngasunik qinnuteqaatinik tigusaqarneq ajorpoq nunanit allanit, Asiarlu allat ilisimatusarnerannik aningaasalersuisarani. Asiarlu nunanit allanit aningaasalersorneqartarpoq Kalaallit Nunaanni ilisimatusarnermut atugassanik, ilisimatusarfiusut sammiviit: Silasiorneq, aputip sermillu ilisimatusarfigineqarneri, erngup kaaviiarneranik ilisimatusarneq, nunarsuup silaannartaa il.il. ilisimatusarfigineqarnerat. Kalaallit Nunaani Ilisimatusarnermut Siunnersuisoqatigiit erseqqissarpaat namminneq kalaallini ilisimatusarneq sammisarigamikku, kalaallini ilisimatusarnermik ingerlatsiviini ingerlanneqartoq. Ilisimatusartut Danmarkiminngaaneersut aamma qinnuteqarsinnaapput Kalaallit Nunaannut ilisimatusarnermut attuumassuteqarunik. 2017-mi aningaasanik

tunniussisoqarpoq suliniutinut arfineq marlunnut Danmarkimeersunut peqqinnissat pillugu ilisimatusarnermut, humanioramut inuaqatigiilerinermullu ilisimatusarnermut tunngasut. Taakku saniatigut Kalaallit Nunaanni Peqqinnissaq pillugu Ilisimatusarnikkut Ingerlatat pillugit Siunnersuisoqatigiit agguagassanik 300.000 kr.-inik peqarpoq. Siunertarineqarpoq ilisimatusarnermut atugassanut agguagassat peqqinnissaq pillugu suliniutit Kalaallit Nunaannut attuumassutillit taperserneqarnissaat, aammalu Kalaallit Nunaannut attuumassuteqarnissaat. 2017—mi qinnuteqaatit Danmarkimeersut arfineq pingasuupput.

Apeqqut 2: Nunatta avataanit ilisimatusarniartunut suut piumasaqaataasarpat? Ilisimatusaatit nunatsinni takussutissiarineqartarpat?

Akissut: Ilisimatusarfik ilisimatitsivoq peqqinnissamut tunngasumik suliassaqarfimmi ilisimatusarnermut atatillugu ileqqorissaarnissamut maleriagassaqartoq aammalu "Code of Conduct". Ilisimatusarnikkut suliassaqarfiit sinnerini piumasaqaatissanik assingusunik suliniuteqartoqarpoq. Ilisimatusarfik piumasaqaateqartarpoq nunatta avataaneersunut ilisimatusartunut, suleqateqarnissamik kissaateqartunut, inuup pineqartup akuerineqartarneratigut, kiisalu taassuma ilisimatusarfiusumik atortorissaarutinillu atuisinnaaneramik akuersissuteqartarnikkut. Tamatumalu saniatigut piumasaqaataavoq ilisimatoq Ilisimatusarfiup tusaataani aamma quppersagaani allaaserisaqartassasoq, kiisalu tamanut ammasumik oqalugiarnermik ingerlatsisoqassasoq.

Pinngortitaleriffik nunarsuarmioqatitsinnut annertuumik suleqatigiinnermik ingerlatsivoq. Suleqatigiittoqaraangat nalinginnaasumik piumasaqaataasarput suleqatitut paasissutissanik avitseqatigiittarneq aamma ataatsimoorussanik paasissutissiisarneq il.il. Pinngortitaleriffik taamaasilluni annertuumik paasissutissiisarnernik radiukkut, tv-iikkut, aviisitigut, oqalugiarnertigut, quppersakkatigut, isumasioqatigiinnertigut aamma tamanut ammasunik ataatsimiiititsisarnertigut ingerlatsisoqartarpoq.

NKA piumasaqaateqartarpoq qinnuteqartunut ilisimasassatigut/ilinniagartuutut tunngavinnik piumasaqaataasunik, tamatumalu saniatigut piumasaqaateqartoqartarluni ilisimatusarnikkut suliniutaasoq piviusunngortinneqarsinnaasumik paasissutissiisarnikkut siunnerfeqassasoq iliuisissanik. Misissuinissanut akuersissutitsigut NKA qinnuteqartunut kaammattuisarpoq suliassaqarfiit aamma naammassisatik tamanut ilisaritittassagaat pillugu.

NIS ilisimatitsivoq ilisimatuut ilisimatusarnerup siuarsarneqarnissaanut aningaasaliissutinik pissarsisartut kalaallini ilisimatusarnikkut ingerlatsivinnut attuumassuteqartussaasut. Aammalu ilisimatuut kaammattorneqartarlutik ilisimatusarnikkut naammassisaminnik tamanut saqqummiussisarnissaannik.

Apeqqut 3: Nunarput ilisimatuunik immikkut ittumik suleqateqarpa? Taamaassimappat suna siunertaralugu?

Akissut: Ilisimatusarfik aaqqissuulluakkamik nunarsuatsinni ilisimatuunik suleqateqarnermik ingerlatsivoq. Nunarsuarmiut akornanni pissusissamisoortumik ilisimatusarnikkut ingerlatsiviusut ilaattut nunarsuarmiut akornanni annertuumik ilisimasatigut paarlaasseqatigiittoqartarpoq, ilisimatusarnikkullu suleqatigiittoqarluni. Taamaasilluni Ilisimatusarfik suleqatigiinnissamut isumaqatigiissuteqarpoq ilisimatusarnermik ingerlatsinernut aamma ilinniagartuunngorniartunik paarlaasseqatigiittarnertigut, nunarsuatsinni suleqatigisat arlalissuit peqatigalugit.

Nunarsuarmiut akornanni suleqatigiinneq tamanna nunatta, ilisimatuut aamma ilinniagartuunngorniartut akornanni iluaqutissaattut soqutigisaavoq.

Pinngortitaleriffik nunarsuarmiut tungaannut annertuumik suleqatigiinnermik ingerlatsiviuvoq, ilisimatusarnikkut, paasissutissanik paarlaasseqatigiittarnikkut aamma pilersaarusiornikkut aqqissuussisarnertigullu. Siunertaasut tassaapput sapinngisamik annertunerpaamik inuiaqatigiinnut kalaallinut ilisimasassanik katersisarneq, kisiannili aamma avitseqatigiittarneq aningaasartuutitik qaffasissorujussuarnik, pilersaarusiortarnernut aqqissuussisarnernullu, umiarsuarnut ilisimatusarnerni atorneqartunut, timmisartunut, qulimiguulinnut, ornigulluni ilisimatusarfinnut ingerlatsivinnut aamma ilisimatusarnikkut atortorissaarutinut akisoorujussuarnut. NKA ilisimatitsivoq, suleqatigiittoqartoq piviusumik kalaallit ilisimatuut aamma nunani allamiut ilisimatuut akornanni, ataatsimoorullugit aalajangersagaasunik ilisimatusarnikkut anguniakkanik ingerlatsiviusumik. Siunertaasut tassaapput akissutissarsinissaat ilisimatusarnermi apeqqutaasut uumassusilerinermi, qangarsuaq uumassuilinnut tunngasut – imaluunniit kulturikkut oqaluttuarisaanermi ilisimatusarnermut tunngasunik apeqqutit.

Asiaq nunani allamiunik ilisimatuunik suleqateqarpoq. Siunertaasoq tassaavoq nunani allamiut ilisimatuut piginnaasaasa iluaqutiginnissaat, ilisimatusarnermik pitsaanerusumik pilersitsiumalluni, ilutigisaanillu Asiaq nunarsuarmiut akornanni akuerineqarsinnaaqqullugu, aammalu suli annerusumik Kalaallit Nunaanni ilisimatusarfissat nunani allani soqutigineqarnerulersikkumallugit. Ilutigisaanik nunatsinni ilisimasassanik piginnaanernillu ineriartortitsisoqarluni.

Apeqqu 4: Nunatsinni ilinniarfinni ilisimatusartut ilisimatusaataat nunatsinni siammarterneqartarpat? Taamaassimappat sukku siammarterneqartarpat?

Akissut: Ilisimatusarfiup tamanut takusassiarisarpai ilisimatuut saqqummersitaat quppersakkamini, saqqummersitanut database-mi ajornanngitsumik anguneqarsinnaasoq. Tamanut ammasumik oqalugiarnissat ilisimatusarfiup YouTube kanal-iani saqqummiunneqartarput. Siunissamut sammisumik KNR isumaqatigiissuteqarfigineqarpoq oqalugiarnertit immiunneqartarnissaannik, taakkua TV-iikkut takutinneqartalersinnaaqqullugit. Ataatsimeersuarnernik aqqissuussisoqartarpoq nunarsuarmiut allat suleqatigisartakkat peqatigalugit, assersuutigalugu NunaMed aamma International Congress of Arctic Social Sciences. Ilisimasat Pinngortitaleriffimmi nammineq suliatigut aamma suleqatigiissutigisatigut katersorneqartartut instituttip - immikkoortortaqarfiup inuiaqatigiinni suliaani ilaasarput. Aamma ikorsiissutitut sullissinernik siunnersuinernillu Namminersorlutik Oqartussat tungaannut ingerlatsisoqartarpoq. Kiisalu ilisimasat pinngortitamut ilisimatusarnermut ilinniartitaanerni Kalaallit Nunaanni atorneqartarput.

NKA ilisimatitsivoq ilisimatusarnikkut angusat siammariternerqartartut allaaserisatigut nunarsuarmiut tusaataasigut aalajangersimasumik saqqummersartutigut, ~~ilisimatusarnermillu paasiuminarsakkat suli saqqummiunneqartarlutik~~ TV-iikkut aallakaatitigut, aviisini allaaserisatigut, tamanut ammasunik oqalugiarnertigut, radiukku aallakaatitassiatigut, nammineq quppersakkatigut il.il.. Asiaq ilisimatusarnikkut angusanik avitseqateqartarpoq ilisimatusarnermut saqqummiussuivitsigut aamma naqitatigut. Ilutigisaanik Asiaq tusagassiorfinnut nalunaarusiortarpoq nunatsinni tusaatinut, immikkut ilisimatusarnikkut oqaluttuassanik peqaleraangat.

Apeqquut 5: Nunatsinni ilisimatusarnermut tapiissutit qanoq amerlatigippat? Kikkunnullu atugassiaappat?

Akissut: Ilisimatusarfik 2015-imi pilersitsivoq periusissiamik tunngavilimmik ilisimatusarnermut ineriartortitsinermullu aaqqissuussinermik, qinnuteqarfiusinnaasumik ilisimatusarfimmi ilinniagaqartunit sulisunillu. 2017-imi qinnuteqartoqarpoq 1,4 mio. kr.-inik ilaatigut ilisimatusarnikkut suliniutinut nutaanut, 2018-imilu 1,8 mio. kr.-inik qinnuteqartoqarluni. Aningaasaliissutit suliniutini taakkunani immikkoortinneqartartut ilisimatusarfiup ingerlatsinermit aningaasartuutissanut missingersuusiaasa 2 %-eraat. Pinngortitaleriffik ilisimatitsivoq Kalaallit Nunaanni ilisimatusarnermut tapersiisarnermik aaqqissuussinermik soqanngitsoq, taamaattumillu Pinngortitaleriffimmi nunarsuarmiut annertuunik ilisimatusarnermut aningaasalersuisarneri aalajangiisuulluinnartuusut. 2017-imi Pinngortitaleriffiup pissarsiarai 72 mio. kr.-it suliniutinut 99-inut, sanilliunneqarsinnaappullu Pinngortitaleriffimmut ingerlatsinermit nunatta karsianiit aningaasaliissutaasut 61,5 mio. kr.-it. Kalaallit Nunaanni ilisimatusarnermut siunnersuisoqatigiit aningaasaliiffiqineqartarput ukiumut 1 mio. kr.-inik ilisimatusarnermik ingerlatsinerit Kalaallit Nunaanni siuarsarneqarnissaannut. Qinnuteqartut Kalaallit Nunaanni najugaqartuussapput, kalaallinilu ilisimatusarnikkut ingerlatsivimmut atasuussallutik. Tamatuma saniatigut Ph.d.-mi ilinniagaqarnernut 3.2 mio. kr. ukiumut nunatsinni aningaasanut inatsisikkut aningaasaliissutaasarput. Tipsernermit og Lotto-nermillu aningaasaliissutiniit 200.000 kr.-it ilisimatusarnermut attuumassutilinnut ingerlatanut aamma aningaasaliisoqartarpoq.

Tamatumalu saniatigut ilisimatitsissutigineqarsinnaavoq IKIIN Ph.d-mik tunngavilimmik ilisimatusarnermi angusanik ataatsimik marlunnilluunniit saqqummiisarmat. Saqqummiussat taakkua ilaatigut atorneqartarput qaffasinnerusumik ilinniartinnit ilinniartitsisutit ilaattut.

Inussiarnersumik inuulluaqqusilluta

Doris J. Jensen